

ODLUKE DOMAĆIH SUDOVA I DRUGIH ORGANA

VIŠI PRIVREDNI SUD HRVATSKE

Presuda i Rješenje br. Pž. 1479/86 od 11. XI 1986.

Vijeće: Kosta Manojlović, mr. Pave Dević, prof. dr. Velimir Filipović

ODGOVORNOST BRODARA ZA ŠTETU PROUZROČENU INDIREKTNIM SUDAROM

Odgovornost za štetu koju jedan brod prouzroči drugom brodu zbog nepridržavanja propisa o sigurnosti plovidbe iako do sudara između brodova nije došlo (čl. 754, stav 2, t. 2 ZPUP) — Odredbe Pravilnika o održavanju reda u lukama i pristaništima te na ostalim dijelovima obalnog mora i unutrašnjim plovnim putovima (NN SRH br. 23/75) primjenjuju se i u slučaju plovidbe u Pašmanskom tjesnacu nezavisno od postojanja Naredbe o plovidbi u Pašmanskom kanalu (NN SRH br. 47/79) — Aktivna legitimacija u sporu za naknadu štete prouzročene oštećenjem broda ne pripada samo vlasniku odnosno nosiocu prava raspolaganja brodom već i drugoj osobi koja ima stvarno li obvezno pravo iskorištavanja broda

U sporu u kojem tužitelj zahtijeva da mu tuženik, kao nosilac prava raspolaganja brodom »B« čijom krivnjom je dana 17. VIII 1983. godine prouzročeno oštećenje broda koji je bio privezan s vanjske strane gata u luci Turanj, naknadi štetu u ukupnom iznosu od dinara 900.655 od čega se iznos od dinara 450.655 odnosi na troškove popravka broda a iznos od dinara 450.000 na gubitak zarade, jer tužitelj od nastanka štetnog događaja do 30. IX 1983. godine nije obavljao djelatnost prijevoza putnika, prvostepenom presudom je djelomično prihvaćen tužbeni zahtjev i to za iznos od dinara 71.060 spp riješeno da tuženik nadoknadi tužitelju parnični trošak u iznosu od dinara 42.546 dok je tužitelj odbijen s viškom tužbenog zahtjeva u iznosu od dinara 829.595 spp.

Prvostepeni sud je nakon provedenih dokaza saslušanjem svjedoka, uviđom u isprave pružene spisu te vještačenja kojeg su obavili vještak nautičke struke i vještak knjigovodstvene struke zauzeo stanovište da je do oštećenja broda oznake 117 BG-3 došlo isključivom krivnjom tuženikova broda »B« i slijedom toga da je tuženik u osnovi odgovoran za štetu koja je time prouzročena; da tužitelj nije vlasnik broda i stoga nije aktivno legitimiran za-

htijevati naknadu štete nastalu oštećenjem broda pa je iz navedenih razloga tužitelj odbijen s dijelom tužbenog zahtjeva u iznosu od dinara 460.655 spp; da je tužitelj aktivno legitimiran zahtijevati naknadu izmakle koristi jer je imao odobrenje nadležnog organa za osnivanje zanatske djelatnosti — prijevoz osoba brodom, a kako bi tužitelj prema nalazu i mišljenju vještaka knjigovodstvene struke ostvario zaradu u iznosu od dinara 71.000 to, je u tom dijelu tužbeni zahtjev prihvaćen a sa preostalim dijelom tužbenog zahtjeva s tog naslova tj. za iznos od dinara 378.940 tužitelj odbijen.

Protiv ove presude žalbu su podnijeli tužitelj i tuženik.

Tužitelj presudu pobija u dijelu u kojem je odbijen s tužbenim zahtjevom za iznos od dinara 450.655 spp navodeći da je prvostepeni sud pogrešno primijenio materijalno pravo zauzevši stanovište da tužitelj kao brodar, samo zbog činjenice što nije istovremeno i vlasnik broda, nije aktivno legitimiran zahtijevati naknadu štete nastalu oštećenjem broda neposredno od tuženika kao nosioca prava raspolaganja brodom čijom krivnjom je došlo do pomorske nezgode. Predložio je da se presuda u pobijenom dijelu preinači i tužbeni zahtjev prihvati.

Tuženik presudu pobija u dijelu u kojem je prihvaćen tužbeni zahtjev i to zbog svih žalbenih razloga iz čl. 353, st. 1. ZPP s prijedlogom da se preinači i tužitelj u cijelosti odbije s tužbenim zahtjevom a podredno ukine i predmet vrati prvostepenom sudu na ponovno suđenje. U žalbi u bitnom navodi da je prvostepeni sud pogrešno primijenio materijalno pravo kada je kod ocjene odgovornosti tuženika za štetu nastalu brodu 117-BOG-3 pošao od odredaba Pravilnika o održavanju reda u lukama i pristaništima te na ostalim dijelovima obalnog mora i unutrašnjim plovnim putovima (NN SRH broj 23/75 — u nastavku teksta: Pravilnik) koji se prema stanovištu tuženika ne primjenjuje na slučaj ako je drugim propisom kao *lex specialis*, u ovom slučaju Naredbom o plovidbi i prolazu u Šibensku luku u Pašmanskom tjesnacu u prolazu Mali ždrelac i Vela vrata te u predjelu brda Marlera (NN SRH 47/79 — u nastavku teksta: Naredba), predviđen poseban režim plovidbe. U stavu 1, toč. 8. glava III Naredbe predviđeno je da u prolazima Pašmanskog tjesnaca brod preko 50 brt može ploviti brzinom od 10 nautičkih milja na sat. Budući da se brod »B«, ploveći u istočnom prolazu, kritične zgrade nije kretao većom brzinom od 10 nautičkih milja na sat, što je potvrdio i vještak nautičke struke, to tuženik smatra da u osnovi nije odgovoran za nastalu štetu. Podredno je istaknuo da tužiteljev brod nije bio privezan marom i pažnjom dobrog pomorca i pravilima struke odnosno da je oštećenje broda u uzročnoj mjeri sa propustom tužitelja u poduzimanju potrebnih mjera za sigurnost plovila dok stoji.

Ispitujući prvostepenu presudu u pobijanom dijelu u granicama iz čl. 365, st. 1. i 2. ZPP žalbeni sud je utvrdio da je ista pravilna i zakonita u dijelu u kom je tužbeni zahtjev prihvaćen za iznos od dinara 71.060 spp i za 19,5% kamata na dinara 198.555 od 1. X 1983. do 2. VIII 1985. godine jer je donesena u postupku u kojem nije počinjena bitna povreda odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 2. ZPP, te da je na potpuno i pravilno utvrđeno činjenično stanje prvostepeni sud pravilno primijenio materijalno pravo dok nije pravilna u dijelu kojem je tužbeni zahtjev odbijen za iznos od

dinara 450.655 jer zbog pogrešne primjene materijalnog prava prvostepeni sud nije utvrdio sve sporne činjenice od kojih ovisi osnovanost tog dijela tužbenog zahtjeva.

Prvostepeni sud je zauzeo pravilno stanovište, premda u konkretnom slučaju nije došlo do stvarnog sudara dva broda već do tzv. indirektnog sudara, kada je na sporni odnos primijeno odredbe glave I sedmog dijela Zakona o pomorskoj i unutrašnjoj plovidbi (Službeni list SFRJ broj 22/77 i 13/82 — u nastavku teksta: ZPUP) kojom je regulirana odgovornost za štetu prouzročenu sudarom.

Naime, prema čl. 754, st. 1, t. 2. ZPUP odredbe glave I (sedmog dijela) ZPUP se primjenjuje na odgovornost za štetu koju jedan brod prouzroči drugom brodu zbog obavljanja manevra ili propuštanja da obavi manevar ili zbog nepridržavanja propisa o sigurnosti plovidbe, iako do sudara između brodova nije došlo.

Za tako nastalu štetu odgovara brod čijom je krivnjom šteta prouzročena, a pod odgovornošću broda podrazumijeva se odgovornost nosioca prava raspolaganja brodom vlasnika broda i brodara (čl. 755. ZPUP).

Pravilan je zaključak prvostepenog suda, kojeg prihvaća i ovaj žalbeni sud, a koji se temelji na iskazima saslušanih svjedoka očevidaca pomorske nezgode te nalaza i mišljenja vještaka nautičke struke da je za nastalu štetu odgovoran tuženik kao nosilac prava raspolaganja broda »B«.

Prema odredbi čl. 54. Pravilnika brod odnosno čamac prigodom plovidbe kroz tjesnace dužan je ploviti takvom brzinom da valovi izazvani njegovom plovidbom ne ugroze i ne nanesu štetu drugim brodovima, čamcima, obalama, napravama, uređajima i postrojenjima na obali ili na vodi te obalnim ili podvodnim radovima.

Suprotno stanovištu tuženika žalbeni sud smatra da ima mjesta primjenu citirane odredbe Pravilnika nezavisno od toga što Naredba sadrži posebne odredbe koje se odnose na plovidbu Pašmanskim tjesnacem. Odredbom st. 1. t. 8. glave III Naredbe se samo određuje najveća dopuštena brzina kojom brod preko 50 brt može ploviti u određenim pravcima Pašmanskog tjesnaca. Na takav zaključak upućuje kaznena odredba sadržana u t. 7. st. 2. Naredbe prema kojoj zapovjednik broda odgovara za pomorski prekršaj ako brod preko 50 brt odnosno drugi plovni objekt u prolazima Pašmanskog tjesnaca plovi brzinom većom od one koja je propisana u st. 1. t. 8. glave III Naredbe.

Iz navedenog, prema shvaćanju žalbenog suda, dalje slijedi da je brod i prilikom plovidbe kroz Pašmanski tjesnac dužan postupiti na način predviđen Pravilnikom i zavisno od udaljenosti broda od obale, veličine broda, položaja drugih brodova i čamaca i slično, te ploviti ne samo brzinom koja nije veća od 10 nautičkih milja na sat, već takvom brzinom da valovi izazvani njegovom plovidbom ne ugroze i ne nanesu štetu drugim brodovima i čamcima.

Tuženikov brod je, ploveći subočice u luci Turanj stvorio valove visine od oko 40 cm koji su imali dovoljno snage da nailaskom na obalu izbace bokobrane iz prostora između oplata broda i obale i dovedu do udarca broda

u kamenu obalu. Okolnosti pod kojima je došlo do štete na brodu u luci Turanj upućuju na ispravnost zaključka prvostepenog suda da tuženikov brod »B« nije plovio takvom brzinom da valovi izazvani njegovom plovidbom ne mogu ugroziti druge brodove i slijedom toga da je u osnovi odgovoran za nastalu štetu.

Prigovor tuženika da je do oštećenja broda došlo iz razloga za koje odgovara sam tužitelj nisu osnovani. Naprotiv, iz nalaza i mišljenja vještaka nautičke struke te iskaza saslušanih svjedoka proizlazi da je brod kojim je upravljao tužitelj u vrijeme štetnog događaja bio privezan »špringom« te pramčanim i krmenim konopom za obalne kolone, i to s vanjske strane gata pramcem okrenutim u pravcu jugoistoka snabdjeven bokobranima s lijeve strane, dakle da je bio privezan na način kako se to zahtijeva od dobrog pomorca i u skladu s pravilima struke.

Utvrdivši u osnovi odgovornost tuženika za naknadu štete pravilno je prvostepeni sud na temelju nalaza i mišljenja vještaka knjigovodstvene struke, polazeći od odredbe čl. 758 ZPUP prema kojem se uz štetu prouzročenu sudarom brodova nadoknađuje i izmakla dobit bez obzira na stupanj krivnje, tužitelju dosudio iznos od dinara 71.060 spp za izgublenu zaradu koju bi po redovnom toku stvari ostvario da je obavljao djelatnost prijevoza putnika od nastanka štetnog događaja do 30. IX 1983. godine.

Cijeneći da iz navedenih razloga nisu ostvareni žalbeni razlozi kao ni razlozi na koje drugostepeni sud pazi po službenoj dužnosti, odbijena je žalba tuženika kao neosnovana i temeljem čl. 368. ZPP potvrđena presuda prvostepenog suda u pobijanom dijelu.

Prvostepeni sud je pogrešno primijenio materijalno pravo kada je zauzeo stanovište da tužitelj, premda brodar, kod činjenice da nije istovremeno i vlasnik oštećenog broda, nije aktivno legitimiran zahtijevati naknadu štete nastalu oštećenjem broda neposredno od osobe koja je nosilac prava raspolaganja ili vlasnik broda čijom krivnjom je šteta prouzročena.

Prema shvaćanju žalbenog suda aktivna legitimacija u takvom slučaju ne pripada samo vlasniku odnosno nosiocu prava raspolaganja brodom već i drugoj osobi koja ima stvarno ili obvezno pravo iskorištavanja broda.

Tužiteljevo pravo iskorištavanja broda temelji se na privatnoj ispravi sastavljenoj u Rijeci 28. lipnja 1982. godine (list 58) kojom je vlasnik broda ovlastio tužitelja da prema vlastitom nahođenju neograničeno koristi i upravlja brodom s time da mu je odgovoran za svaku štetu koju bi počinio s tim brodom.

Navedeni sporazum imenovan »Ovlaštenje — punomoć« potpisan od tužitelja i vlasnika broda, premda ne sadrži odredbe o plaćanju zakupnine, s obzirom da je svrha sporazuma davanje broda na upotrebu, po svom značaju ima karakteristike ugovora o zakupu broda.

Jedna od osnovnih obveza zakupoprимca sastoji se u tome da brod održava za trajanja ugovora i nakon proteka ugovora vrati brod u stanju i mjestu u kojem ga je primio (čl. 667, st. 2. ZPUP) iz čega slijedi da zakupo-

primac snosi sve troškove popravka osim onih navedenih u stavu 3. citiranog člana ZPUP.

Upravo obveza tužitelja da brod vrati vlasniku u stanju u kojem ga je primio upućuje na zaključak da je ovlašten zahtijevati naknadu štete počinjene brodu neposredno od vlasnika broda odnosno nosioca prava raspolaganja brodom koji je štetu prouzročio.

Budući da nije sporno da je do oštećenja broda došlo u vrijeme kada je brodom raspolagao tužitelj, to je tužitelj aktivno legitimiran da u ovoj parnici zahtijeva od tuženika naknadu štete nastalu oštećenjem broda.

Visinu dijela tužbenog zahtjeva u iznosu od dinara 450.665 koji se odnosi na popravak oštećenog dijela broda, tužitelj dokazuje ponudom Jugoslavenske tankerske plovidbe RO Brodogradilište »Zadar« Zadar od 7. IX 1983.

Radi utvrđenja primjerenosti toga dijela zahtjeva, prvostepeni sud je proveo dokaz vještačenjem koje je obavio vještak brodograđevne struke.

Iz nalaza i mišljenja vještaka proizlazi da se vještak ne može izjasniti dok se ne pribavi nalaz inspektora sigurnosti Lučke kapetanije Zadar o tome da li su oštećenja koja su navedena pod točkom 11. i 12. citirane ponude prouzročena štetnim događajem a s tim u vezi i troškovi navedeni pod točkom 1. i 2. ponude.

Iz navedenog slijedi da je tužitelj dokazao da su radovi navedeni u citiranoj ponudi pod točkom III (u iznosu od dinara 4.800), točkom IV (u iznosu od dinara 6.600), točkom V (u iznosu od dinara 17.100), točkom VI (u iznosu od dinara 69.750), točkom VII (u iznosu od dinara 34.200), točkom VIII (u iznosu od dinara 16.800) i točkom IX (u iznosu od dinara 44.005) posljedica oštećenja broda izazvanih štetnim događajem, a kako vještak u nalazu i mišljenju navodi da su iznosi navedeni u postupku potrebni za otklanjanje nedostataka primjereni, to je u odnosu na taj dio tužbenog zahtjeva od dinara 198.555, kod činjenice da tuženik i umješac na strani tuženika nisu stavili određene prigovore u odnosu na nalaz i mišljenje vještaka, prvostepenu presudu temeljem čl. 373, t. 4. ZPP valjalo preinačiti i tužbeni zahtjev prihvatiti.

Temeljem čl. 368. ZPP valjalo je prvostepenu presudu potvrditi u dijelu u kojem je tužitelj odbijen s tužbenim zahtjevom za 19,5% kamata na dinara 198.555 od 1. X 1983. do 2. VIII 1985. godine jer dužnik koji zakasni s ispunjenjem novčane obveze, duguje, pored glavnice, i kamatu po stopi koja se u mjestu ispunjenja plaća na štedne uloge po viđenju (čl. 277, st. 1. Zakona o obveznim odnosima — Službeni list SFRJ broj 29/78), a u navedenom razdoblju kamata koja se plaćala na štedne uloge po viđenju iznosila je 7,5% a ne 27% kako to zahtijeva tužitelj.

U odnosu na preostali sporni dio tužbenog zahtjeva u iznosu od dinara 252.100 koji se odnosi na troškove popravka broda navedene pod točkom I, II, 11 i 12 citirane ponude, jer je ostvaren žalbeni razlog nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, valjalo je temeljem čl. 370, st. 1. ZPP pobijanu

presudu ukinuti i predmet vratiti prvostepenom sudu na ponovno suđenje, s time da u nastavku postupka prvostepeni sud zatraži od Lučke kapetanije Zadar izvještaj inspektora sigurnosti, radi utvrđenja okolnosti da li su i radovi navedeni pod točkom 11 i 12 ponude prouzročeni oštećenjem broda, a nakon toga od vještaka brodograđevne struke zatražiti dopunu nalaza i mišljenja, te nakon izjašnjenja stranaka meritorno odlučiti o tom dijelu tužbenog zahtjeva.

Pave Dević, sudac Višeg privrednog suda Hrvatske

Summary

SHIPOWNER'S LIABILITY FOR INDIRECT COLLISION DAMAGES

This is a case brought before the Higher Commercial Court of Croatia by the shipowner of the ship that was damaged by waves created during the passing of another ship operated by the defendant through the Pašman canal. The said Court affirmed the decision made by the District Commercial Court in Split to the extent to which the court of the first instance has correctly adjudicated to the claimant all damages for loss of earnings during the period of repairs to the ship. However the Court of Appeal set aside the said decision as to the rejection of the court of the first instance to approve the claimant's right to the costs of repairs of the ship. The Court of Appeal stated in its decision that the claimant is entitled to full indemnification because he acted as a bareboat charterer.